

Pozitivni i negativni učinci uvođenja eura kao službene valute u RH

Đurek, Doroteja

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:211:184823>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Doroteja Đurek

**Pozitivni i negativni učinci uvođenja eura
kao službene valute u RH**

ZAVRŠNI RAD

Varaždin, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Doroteja Đurek

Matični broj: Z-44984/16-I

Studij: Primjena informacijske tehnologije u poslovanju

**Pozitivni i negativni učinci uvođenja eura
kao službene valute u RH**

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Izv.prof.dr.sc.Kovšca Vladimir

Varaždin, siječanj 2022.

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor/Autorica potvrdio/potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

U radu će se obrazložiti pozitivni i negativni učinci uvođenja nove službene valute-euro u monetarni sustav Republike Hrvatske. Pozitivni učinci uvođenja zajedničke valute su potpuni nestanak valutnog rizika za građane, poduzeća i državu, te smanjivanje mogućnosti izbijanja valutne i bankovne krize, smanjenje transakcijskih troškova, kao i kamatnih stopa. Utjecaj uvođenja eura trebao bi biti vidljiv i u polju privlačenja kako domaćih tako i stranih investicija, a to sve zbog smanjenja kamatnih stopa, te ne postojanja valutnog rizika za strane ulagače. Negativni učinci obuhvaćaju mogućnost povećanja cijena, te gubitak samostalnosti monetarne i tečajne politike. Svaki od navedenih učinaka detaljnije će se pojasniti u radu. U radu će se metodom deskripcije pojasniti ključni pojmovi za razumijevanje navedene teme. Koristiti će se i istraživanje u vidu ankete kako bi se dobile informacije vezane uz percepciju prednosti i nedostataka uvođenja eura u Hrvatsku. Dobiveni rezultati će se također prikazati i prodiskutirati u ovome radu.

Ključne riječi: euro;HNB;tečajni mehanizam;transakcijski troškovi;konvergencija

Sadržaj

1.Uvod	1
1.1.Problem i predmet istraživanja	1
1.2.Ciljevi i doprinos istraživanja	2
1.3.Sadržaj i struktura završnog rada.....	2
2.POJMOVNO ODREĐENJE, UVJETI I STRATEGIJA UVOĐENJA EURA.....	3
2.1. Povijest eura	3
2.2. Uloge eura u monetarnom svijetu	4
2.3.Pristupanje tečajnom mehanizmu ERM II.....	5
2.4. Ispunjavanje kriterija nominalne konvergencije	7
3.POZITIVNI I NEGATIVNI UČINCI UVOĐENJA EURA KAO SLUŽBENE VALUTE, TE PRIMJERI DRŽAVA KOJE SU UVELE VALUTU EURO U SVOJE GOSPODARSTVO.....	13
3.1.Uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu	13
3.2.Smanjenje transakcijskih troškova i kamatnih stopa.....	15
3.3.Privlačenje domaćih i stranih investicija	17
3.4.Porast razine cijena zbog konverzije	18
3.5.Gubitak samostalne monetarne tečajne politike	19
3.6.Slovenija	20
3.7.Grčka.....	22
4.ANALIZA MIŠLJENJA GRAĐANA RH O UVOĐENJU NOVE SLUŽBENE VALUTE EURO U MONETARNI SUSTAV	23
5.ZAKLJUČAK	29
POPIS LITERATURE.....	30
POPIS GRAFIKONA	33
POPIS SLIKA	33

1.Uvod

Euroizacija znači uvođenje eura odnosno, zamjena domaće valute neke zemlje za euro. U Hrvatskoj bi to značilo prelazak sa valute hrvatskih kuna na valutu euro. Euro bi tada preuzeo funkciju novca i samim time postao sredstvo plaćanja i/ili očuvanja vrijednosti.

Hrvatska je ulaskom u Europsku uniju postala država članica međutim, još uvijek se nalazi izvan tzv. eurozone. Od srpnja 2021. godine Hrvatska sudjeluje u ERM-II, određen je središnji tečaj te se država nalazi u „čekaonici“ u kojoj mora ispuniti neke od kriterija kako bi uspješno zakoračila u eurozonu. U čekaonici RH nalazi se propisanih 2 godine, unutar tog roka kriteriji koji se moraju zadovoljiti jesu; stabilnost cijena odnosno inflacija, stabilnost tečaja, te što se tiče fiskalnog djela u razmatranje se uzima razina deficita i javnog duga koji su dozvoljeni. Pandemija koja je zadesila cijeli svijet znatno utječe i utjecat će na fiskalnu politiku svih zemalja, pa tako i Hrvatske što se već i evidentiralo, te je ekonomija RH znatno narušena. Europska unija najavila je kako će pokazati fleksibilnost prema kriterijima koje RH mora zadovoljiti kako bi mogla uvesti euro kao službenu valutu. Prema zadnjim informacijama, je li RH zadovoljila kriterije, trebali bi znati u svibnju 2022. godine, te se ulazak u eurozonu planira 1. siječnja 2023.godine.

1.1.Problem i predmet istraživanja

Predmet istraživanja navedenog rada je uvođenje eura kao službene valute u monetarni sustav Republike Hrvatske, te pozitivni i negativni učinci istog. U radu se problematiziraju uvjeti i strategija uvođenja nove službene valute, te se prikazuje primjer ekonomija koje su valutu euro uvele u svoj monetarni sustav.

1.2.Ciljevi i doprinos istraživanja

Rad ima za cilj analizirati i prikazati negativne i pozitivne strane nove službene valute u RH. Sinteza dosadašnjih analiza i istraživanja dostupne literature koje istražuju navedenu temu prikazane su i argumentirane u radu.

1.3.Sadržaj i struktura završnog rada

Rad je koncipiran na način da se sastoji od 5 cjelina, od kojih je prva cjelina uvodnog karaktera. Druga cjelina pobliže objašnjava samu definiciju eura, te njegove karakteristike kao i ulogu valute euro u monetarnom svijetu te objašnjava koji se uvjeti moraju ispuniti kako bi se euro mogao uvesti kao službena valuta u monetarni sustav. Treća cjelina prikazuje i objašnjava pozitivne i negativne učinke uvođenja eura kao službene valute, dok se četvrta cjelina bavi analizom mišljenja građana o uvođenju eura. Zaključak cjelokupnog rada nalazi se u petoj cjelini i samim time zaokružuje navedeni rad.

2. POJMOVNO ODREĐENJE, UVJETI I STRATEGIJA UVOĐENJA EURA

2.1. Povijest eura

Europska unija nije država već „partnerstvo“ između europskih zemalja koje se nazivaju državama članicama. U Europskoj uniji (EU), tom jedinstvenom partnerstvu, nalazi se 27 država članica.

U lipnju 2016. jedna od članica, Ujedinjeno Kraljevstvo, izglasalo je izlazak iz EU-a te je iz zajednice izašlo 2020. godine, što znači da u konačnici danas brojimo 26 država članica Europske unije. Hrvatska je članicom navedene zajednice postala 1. srpnja 2013. godine.

Valuta euro uspostavljena je odredbama ugovora iz Maastrichta iz 1992. godine. Države članice Europske unije trebaju ispuniti stroge kriterije kako bi mogle uvesti zajedničku valutu euro. Strogi kriteriji iz Maastrichta obuhvaćaju stabilnost cijena, proračunski manjak, dug, kamate i stabilnost tečaja. Naziv „euro“ službeno je usvojen u Madridu 1995. godine, dok je 1999. godine uveden kao računovodstvena valuta na svjetska financijska tržišta. Fizički euro kovanice i novčanice ušle su u optjecaj 1. siječnja 2002. godine, te su do ožujka 2002. godine u potpunosti zamijenile bivše valute¹.

Euro čiji je simbol €, danas je službena valuta 19 od 26 članica EU-a. Euro je druga po redu valuta kojom se najviše trguje na deviznom tržištu nakon američkog dolara. Skupina država u kojoj je euro službena valuta poznata je pod nazivom eurozona ili europodručje.

¹ Izvor: službena internetska stranica europske unije, Povijest i svrha eura. Preuzeto: 14.10.2021., Dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/history-and-purpose_hr

2.2. Uloge eura u monetarnom svijetu

Od kraja 1960-tih Europska unija imala je jednu od stalnih ambicija, a to je ekonomska i monetarna unija (EMU). Cilj i svrha EMU-a jest da se postigne koordinacija gospodarskih i fiskalnih politika, da se ostvari zajednička monetarna politika te da se uvede euro kao zajednička valuta. Razlog zašto je uopće uvedena zajednička valuta jest taj što jedinstvena valuta ima brojne prednosti između različitih zemalja. Poduzećima se olakšava i pojednostavljuje prekogranična trgovina, uspješnije gospodarstvo, potrošači imaju veći izbor i više mogućnosti.² Kako bi se ojačala suradnja središnjih banaka te postigla usklađenost monetarne politike, obavile potrebne pripreme za osnivanje Europskog sustava središnjih banaka i provođenje jedinstvene monetarne politike te stvaranje jedinstvene valute, osnovan je EMI (europski monetarni institut). EMI-ju je povjerena zadaća obavljanja pripremnih radova povezanih s budućim monetarnim i tečajnim odnosima između država koje su članice te se nalaze u eurozoni i ostalih država članica EU-a. Vijeće Europske unije zajedno sa predsjednicima država ili vlada nakon što je 11 država članica ispunilo uvjete za prihvaćanje jedinstvene valute, postigli su i politički dogovor o osobama koje će biti imenovane kao članovi izvršnog odbora Europske središnje banke (ESB). Europska središnja banka i nacionalne središnje banke zajedno čine Eurosustav. Osnivanjem ESB-a Europski monetarni institut gubi svoju ulogu te je ušao u postupak likvidacije. Europska središnja banka ima ulogu upravljanja valutom eura, održavanje stabilnosti cijena te provođenje gospodarske i monetarne politike Europske unije. Proces u kojem funkciju nacionalne valute preuzima inozemna valuta, kao štednju i mjerila vrijednosti u nekom gospodarstvu, naziva se euroizacija. Također važno je reći kako funkciju nacionalne valute može preuzeti bilo koja stabilna strana valuta, a ne samo svjetska valuta euro. Tri osnovne funkcije valute su; sredstvo razmjene, jedinica obračuna i sredstvo čuvanja vrijednosti.³ Kod euroizacije visoku važnost ima funkcija očuvanja vrijednosti. Nestabilnost nacionalne valute odražava se na cjelokupno gospodarstvo, utječe na način i kvalitetu života stanovništva pa samim time i na očekivanje stanovništva u odluke od strane monetarne vlasti da bi se stabilizirao financijski sustav.

² Izvor: Službena internetska stranica Europske unije, Povijest i svrha eura. Preuzeto:14.10.2021., Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/euro/history-and-purpose-euro_hr

³ Mishkin, S., F.(2010.) "Ekonomija novca, bankarstva i financijskih tržišta", Mate d.o.o., Zagreb, str.50

2.3.Pristupanje tečajnom mehanizmu ERM II

Kratica ERM označava europski tečajni mehanizam. ERM je sustav koji je uveden od strane Europske ekonomske zajednice u sklopu Europskog monetarnog sustava (EMS) kako bi se smanjila varijabilnost tečaja i postigla monetarna stabilnost u Europi. Kako bi mogle pristupiti Ekonomskoj i Monetarnoj uniji europske zemlje usmjerene su na uvođenje eura kao službene valute što dovodi do određenog stupnja euroizacije u zemlji. Očekuje se da će zemlje Europske unije koje nisu usvojile euro odnosno nalaze se izvan eurozone sudjelovati, najmanje dvije godine, u ERM II prije nego što se pridruže eurozoni, odnosno prije nego što uvedu valutu euro kao službenu valutu u svojoj zemlji. ERM II jest program tečajne prilagodbe kojim se pomaže osigurati da države koje su članice, a izvan su eurozone, usmjere svoje politike ka stabilnosti i njihovim naporima da usvoje euro. Države koje su članice EU, a izvan su eurozone vežu svoju valutu uz dopušteni standardni raspon od $\pm 15\%$ oko središnjih tečajeva.⁴ Od srpnja 2021. godine u ERM-u II sudjeluju tri valute; danska kruna, bugarski lev i hrvatska kuna.

Središnji tečaj hrvatske kune postavljen je na 1 euro=7,543450 kuna.⁵ Sporazum o sudjelovanju hrvatske kune u tečajnom mehanizmu ERM II obvezuje državu Hrvatsku o ulasku u bankovnu uniju i u tečajni mehanizam ERM II. Osim toga obvezuje ju i na provedbu mjera koje su od visoke važnosti kako bi Hrvatska mogla sudjelovati u navedenom tečajnom mehanizmu, te naposljetku uvesti zajedničku valutu euro. Spomenute mjere odnose se na sljedećih šest područja: nadzor banaka, makroprudencijalni okvir, okvir za borbu protiv pranja novca, prikupljanje, izrada i diseminacija statističkih podataka, upravljanje u javnom sektoru i smanjenje financijskoga i administrativnog opterećenja za gospodarstvo⁶. Kada sve sumiramo ERM II za neku državu, u ovom konkretnom slučaju Hrvatsku, označava jednu od stepenica do usvajanja eura kao službene valute te samim time i ulazak u već spomenutu eurozonu. Program ERM II za Hrvatsku trenutno predstavlja svojevrsnu čekaonicu uvođenja valute euro jer se poštuje propisan rok od dvije godine unutar kojih se razmatra da li je država nakon što fiksira tečaj, spremna nositi teret fluktuacije odnosno da li

⁴ Izvor: Europska središnja banka, Određen središnji tečaj, preuzeto: 15.10.2021., Dostupno na: [https://eurlex.europa.eu/legalcontent/HR/TXT/?uri=CELEX:32006X0325\(01\)](https://eurlex.europa.eu/legalcontent/HR/TXT/?uri=CELEX:32006X0325(01))

⁵ Izvor: EUROPEAN CENTRAL BANK, Komunikacije o Hrvatskoj, preuzeto: 15.10.2021. dostupno na: https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.pr200710_1~88c0f764e7.en.html

⁶ Izvor: službena stranica HNB-a, Prijevod priopćenja o ulasku Hrvatske u ERM II, preuzeto: 20.10.2021., Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/communiqu-e-on-croatia>

je moguće zadržati gospodarstvo bez većih fluktuacija u cijeni. Unutar dvije godine razmatra se stabilnost cijena odnosno inflacija, stabilnost tečaja te što se tiče fiskalnog djela u razmatranje se uzima razina deficita i javnog duga koji su dozvoljeni. Uzimajući sve navedeno u obzir Hrvatska zadovoljava navedene kriterije, iako je Hrvatska najdalje uvođenju eura kao službene valute bila krajem 2019. godine zbog razine javnog duga. Kroz vrijeme u Hrvatskoj je uočen trend smanjenja javnog duga što na kraju rezultira pozitivnim ishodom odnosno javni dug Republike Hrvatske nalazi se unutar postavljenih kriterija. Međutim, situacija pandemije COVID-19 koja je zadesila svijet znatno utječe i utjecat će na fiskalnu politiku svih zemalja, pa tako i Hrvatske što se već i evidentiralo, te je ekonomija RH znatno narušena. Situacija u svijetu dovodi u pitanje da li će i koliko će fleksibilnosti Europska unija pokazati u odnosu na kriterije koje zemlje trebaju usvojiti kako bi mogle uvesti euro kao službenu valutu. Također se u pitanje dovodi i da li će se vrijeme provedeno u ERM II mehanizmu za Republiku Hrvatsku produžiti. Važno je napomenuti da ne postoje određeni uvjeti za ulazak u tečajni mehanizam, no za pristupanje tečajnom mehanizmu jest potrebna podrška od strane drugih država članica europodručja te institucija Europske unije. Navedena podrška ovisi o ocjeni gospodarskog stanja države koja je kandidatkinja, ali prije svega o već spomenutoj konvergenciji i makroekonomskoj stabilnosti. Osim toga, podrška od strane drugih država ovisi i o političkoj volji za daljnje širenje monetarne unije. U slučaju da ne postoji politička volja za proširenje, državi koja se kandidirala može se odgoditi ulazak u tečajni mehanizam što dovodi do usporavanja procesa te se koči napredak prema uvođenju službene valute eura. Dakle, uvođenje inozemne i stabilne valute, te zamjena nacionalne valute nije samo ekonomsko pitanje već i vrlo značajno političko pitanje. Povlačenjem nacionalne valute iz optjecaja, što je u Republici Hrvatskoj hrvatska kuna, zemlja gubi svoj nacionalni identitet. U većini tranzicijskih zemlja zajedno odnosno usporedno sa nacionalnom valutom prisutna je i neka od inozemnih stabilnih valuta u koju građani imaju povjerenja. Strana valuta koja cirkulira usporedno s nacionalnom valutom prvo preuzima funkciju štednje, zatim funkciju mjere vrijednosti, te na kraju i funkciju platežnog sredstva. Sve navedeno možemo primijetiti u Hrvatskoj, kroz usporedbu hrvatske kune i eura.

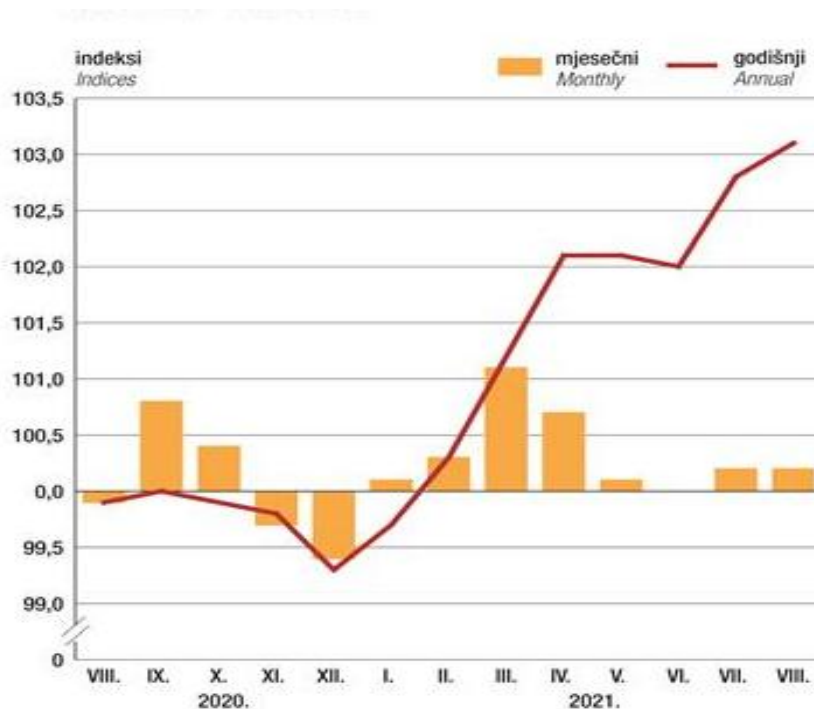
2.4. Ispunjavanje kriterija nominalne konvergencije

Hrvatska će postati članica eurozone onog trenutka kada ispuni sve kriterije konvergencije. Kriteriji konvergencije označavaju kriterije koje mora zadovoljiti svaka zemlja koja želi postati članica ekonomske i monetarne unije (EMU). Navedeni kriteriji nalaze se u ugovoru o Europskoj uniji. Zemlja koja je članica Europske unije, a želi uvesti euro kao službenu valutu mora zadovoljiti već spomenuta četiri uvjeta: stabilnost cijena, državne financije, tečaj i dugoročne kamatne stope.

Članice EMU moraju dokazati da mogu održavati stabilnost cijena. Tijekom jedne godine prije provjere spremnosti za članstvo inflacija ne smije prelaziti više od 1,5% prosjeka inflacije u (najviše) tri postojeće članice EMU s najnižom inflacijom. Stopa inflacije mjeri se indeksom potrošačkih cijena, a u obzir se uzimaju razlike u nacionalnim definicijama.⁷ U Hrvatskoj je za stabilnost cijena te održavanje istih odgovorna Hrvatska narodna banka. Stabilnost cijena osnovni je preduvjet kako bi se održao gospodarski rast. Središnja banka jest ona koja podupire nisku i stabilnu inflaciju. Inflacija označava opće povećanje cijena dobara i usluga, a ne povećanje cijena pojedinih proizvoda⁸. Primjerice, inflacija rezultira time da danas možemo za jedan euro kupiti manje nego što smo mogli za taj isti jedan euro kupiti jučer, što dovodi do činjenice da inflacija rezultira smanjenjem vrijednosti valute tijekom vremena. Stabilnost cijena u monetarnoj politici ne znači da inflacija mora biti jednaka nuli već da se ostvari blago pozitivna stopa inflacije u nekom dužem razdoblju. Osim što niska i stabilna inflacija rezultira boljim gospodarskim aktivnostima, rezultira također i višim razinama zaposlenosti. Osim toga, kod niže stope inflacije cijene su stabilnije, lakše možemo usporediti vrijednosti različitih dobara te predvidjeti njihove promjene. Sve navedeno vuče jednu bitnu činjenicu, a to je da u tom slučaju potrošači i poduzeća mogu donositi bolje i kvalitetnije odluke o potrošnji, štednji, investicijama što samim time vuče i kvalitetniju raspodjelu resursa u gospodarstvu te se povećava i proizvodni potencijal gospodarstva. Ukoliko je prisutna visoka i promjenjiva inflacija ona rezultira kod poduzeća i kućanstva nesigurnošću i neizvjesnošću prema onome što nosi budućnost, iskrivljuje prosudbe te se stvara upitnik nad očekivanjima što naposljetku rezultira ugrožavanjem pravilno donesenih

⁷ Mihaljek, D., 2003. "Makroekonomski aspekti pridruživanja Hrvatske Europskoj uniji" [online] u: K. Ott, ur. *Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji: izazovi ekonomske i pravne prilagodbe*. Zagreb: Institut za javne financije : Zaklada Friedrich Ebert, 23-40., preuzeto: 20.10.2021., Dostupno na: <http://www.ijf.hr/Eu/mihaljek.pdf>
⁸ Izvor: službena stranica HNB-a, Što je inflacija?, preuzeto: 20.10.2021. Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/sto-je-inflacija>

odluka u ekonomskom i investicijom svijetu. Stopa inflacije u Republici Hrvatskoj raste. Rast cijena u kolovozu 2021. godine bio je najveći u zadnjih 8 godina. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) koji su objavljeni u mjesecu rujnu 2021. potrošačke cijene u Hrvatskoj u kolovozu 2021. porasle su 3,1% na godišnjoj razini što je zapravo najviša stopa inflacije od travnja 2013. kada je ista iznosila 3,3%. Snažan rast inflacije u RH zabilježen je još u travnju 2021. godine. Tada je stopa inflacije iznosila 2,1% te se na toj razini zadržala do mjeseca svibnja. U lipnju 2021. godine stopa je usporila na 2,0% te je u srpnju porasla na 2,8%. Zadnji podatak trenutno dostupan jest podatak za kolovoz 2021. gdje stopa iznosi već spomenutih 3,1% iz čega se da zaključiti da se Republika Hrvatska mora pozabaviti stabilnošću cijena.

Graf 1: Mjesečni i godišnji indeksi potrošačkih cijena

(Izvor: državni zavod za statistiku, PRIOPĆENJE, indeksi potrošačkih cijena u srpnju 2021., preuzeto 21.10.2021., Dostupno na: <https://www.dzs.hr/>)

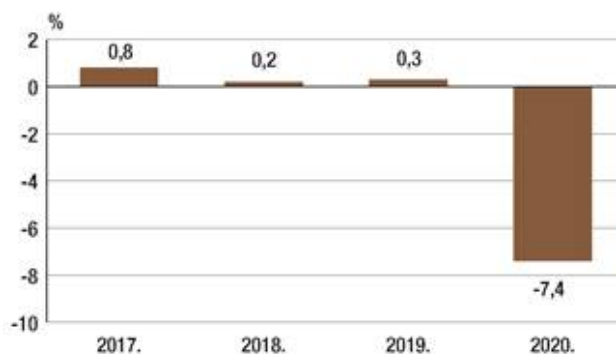
U dijelu Ugovora o Europskoj uniji koji se tiče državnih financija spominje se pokazatelj održivosti državnih financija, te je on definiran umjerenim proračunskim deficitom. Deficit proračuna opće države označava udio proračunskog deficita opće države u bruto domaćem proizvodu (BDP), te on ne smije prelaziti 3% na kraju prethodne financijske godine. Ako nije

tako, dopušta se da deficit privremeno bude iznad (ali još uvijek blizu) razine od 3%.⁹ Državni dug označava udio bruto duga opće države u bruto domaćem proizvodu (BDP) te on ne smije prijeći 60% na kraju prethodne financijske godine. Ako nije tako, udio mora pokazivati tendenciju značajnog smanjivanja i mora se zadovoljavajućom dinamikom približavati referentnoj vrijednosti.¹⁰ Državni proračun je akt u kojem se procjenjuju prihodi i rashodi te primici i izdaci unutar jedne godine u skladu sa zakonom. Tijelo koje donosi državni proračun u Republici Hrvatskoj jest Hrvatski sabor. Funkcije državnog proračuna su prikazivanje najvažnijih ciljeva države u tekućoj fiskalnoj godini, instrument je kojim država utječe na ekonomsko stanje zemlje, sustav je kontrole prikupljanja i trošenja proračunskih sredstava. Vrste proračuna su; ravnotežni i neuravnoteženi. Ravnotežni je kada su prihodi jednaki rashodima, dok je neuravnoteženi onaj kada su prihodi veći od rashoda i naziva se proračunski suficit ili kada su prihodi manji od rashoda i naziva se proračunski deficit. Jedna od najvažnijih zadaća fiskalne politike jest upravljanje proračunskim deficitom. Uspoređujući dug i deficit sa zadanim kriterijima vidljivo je kako Republika Hrvatska još nije zadovoljila uvjete za ulazak u monetarnu uniju, a pitanje je kada će to uopće moći. Naime deficit RH 2017. godine bio je 3,4% bruto domaćeg proizvoda (BDP), dok je javni dug bio na 77,6% posto BDP-a, 2018. godine deficit RH bio je na 2,5 % dok je javni dug bio na 74,3%, 2019.godine deficit RH bio je na istih 2,5% dok je javni dug pao na 72,8%. Sljedeće 2020. godine deficit RH pao je na -7,4% a javni dug se povećao na 88,7% BDP-a¹¹ što nikako nije dobro za put prema ispunjenju kriterija za ulazak u Ekonomsku monetarnu uniju jer deficit 2020. godine uvelike premašuje propisanih 3% čak i uz odstupanje te se također isto dešava i sa propisanim udjelom državnog duga. Naravno, potrebno je uzeti u obzir kako je u 2020.godini veliki utjecaj na takve rezultate imala pandemija koja je zadesila svijet pa tako i RH zbog narušenih turističkih djelatnosti, smanjenja osobne potrošnje, smanjenja izvoza i slično. Na službenoj stranici Vlade Republike Hrvatske objavljen je dokument 27.8.2021. godine u kojem se navodi kako je u drugom kvartalu 2021. godine zabilježen izuzetno visok godišnji rast BDP-a od 16,1% u odnosu na drugi kvartal 2020. godine. Navedeni rast Republike Hrvatske je prema podacima Eurostat-a peti najbolji rezultat među članicama EU-a što su naravno dobre vijesti i dobra putanja prema ostvarenju cilja, odnosno ulazak u Ekonomsku monetarnu uniju.

⁹ Izvor: institut za javne financije, KRITERIJ KONVERGENCIJE, preuzeto: 29.10.2021., Dostupno na: <https://www.ijf.hr/hr/korisne-informacije/pojmovnik-javnih-financija/15/europska-unija-ekonomska-politika/40/kriteriji-konvergencije/103/>

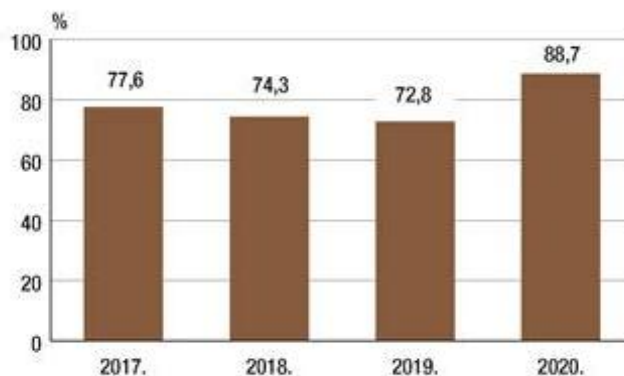
¹⁰ Mihaljek, D., 2003. "Makroekonomski aspekti pridruživanja Hrvatske Europskoj uniji" [online] u: K. Ott, ur. *Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji: izazovi ekonomske i pravne prilagodbe*. Zagreb: Institut za javne financije : Zaklada Friedrich Ebert, 23-40., preuzeto: 29.10.2021., Dostupno na: <http://www.ijf.hr/Eu/mihaljek.pdf>

¹¹ Izvor: Priopćenje državnog zavoda za statistiku, IZVJEŠĆE O PROCEDURI PREKOMJERNOG PRORAČUNSKOG MANJKA I RAZINI DUGA OPĆE DRŽAVE, REPUBLIKA HRVATSKA, TRAVANJ 2021.(ESA 2010), preuzeto: 20.10.2021., Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/12-01-02_01_2021.htm

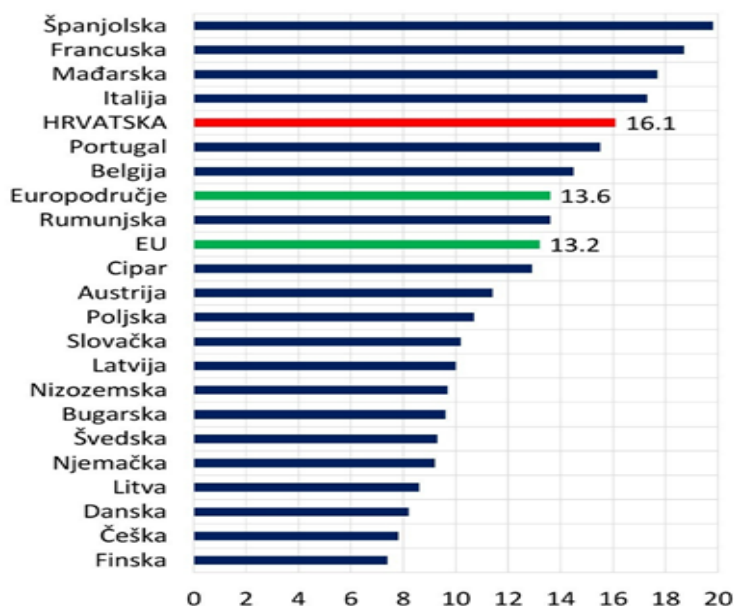
Graf 2: Proračunski manjak/višak

(Izvor: državni zavod za statistiku, PRIOPĆENJE, IZVJEŠĆE O PROCEDURI PREKOMJERNOG PRORAČUNSKOG MANJKA I RAZINI DUGA OPĆE DRŽAVE, REPUBLIKA HRVATSKA, TRAVANJ 2021.(ESA 2010), preuzeto: 20.10.2021., Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/12-01-02_01_2021.htm)

Graf 3: Konsolidirani dug opće države

(Izvor: državni zavod za statistiku, PRIOPĆENJE, IZVJEŠĆE O PROCEDURI PREKOMJERNOG PRORAČUNSKOG MANJKA I RAZINI DUGA OPĆE DRŽAVE, REPUBLIKA HRVATSKA, TRAVANJ 2021.(ESA 2010), preuzeto: 20.10.2021., Dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/12-01-02_01_2021.htm)

Graf 4: Realno kretanje BDP-a u % 2. kvartal 2021./2. kvartal 2020.

(Izvor: Vlada Republike Hrvatske, IZVJEŠĆE O KRETANJU BDP-a KVARTAL 2021./2.

KVARTAL 2020., preuzeto: 01.11.2021., Dostupno na:

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/12-01-02_01_2021.htm)

Ugovorom je određeno održavanje nominalnih fluktuacija u granicama određenim Tečajnim mehanizmom Europskog monetarnog sustava, tijekom najmanje dvije godine, bez devalvacije u odnosu na bilo koju valutu zemlje članice.¹² Dakle, kako bi se spriječila fluktuacija valute, ostvarila monetarna stabilnost i kako bi se pripremile za uvođenje zajedničke valute, zemlje članice dogovaraju granice tečaja između eura i valute koja se zamjenjuje. Već je spomenuto kako je Hrvatska pristupila takvom mehanizmu, ERM II i time uključila hrvatsku kunu u valutnu čekaonicu za euro. Konzultiranjem komisije Ekonomskog i Financijskog vijeća, odlučeno je da središnji tečaj kune za euro bude 7,53450 kuna. Dokle god Hrvatska ne uvede euro kao službenu valutu, tolerira se pad ili rast tečaja od najviše 15%. Dakle spomenutih 7,54350 kuna jest srednji tečaj po kojem će se mijenjati hrvatska kuna za euro onog trenutka kada Hrvatska postane dio eurozone. Činjenica jest da je Hrvatska tečajnom mehanizmu ERM II ušla u veoma osjetljivom trenutku te za sada nije najjasnije u kojoj će se mjeri državama članicama dozvoliti odstupanje od temeljnih pokazatelja koje mora držati pod kontrolom, kao što mora kontrolirati i taj tečaj u rasponu od

¹² Marina Kesner-Škreb, izvor: *Financijska teorija i praksa*, 2006, 30 (4), 407-408, preuzeto: 01.11.2021., Dostupno na: <http://www.ijf.hr/pojmovnik/kriteriji.htm>

plus ili minus 15% prema euru. Hrvatska narodna banka utvrđuje svakog dana vrijednost kune prema drugim valutama na temelju ugovorenog prometa i tečajeva stranih valuta na tržištu stranih sredstava plaćanja. U prijevodu, to bi značilo da tečaj hrvatske kune nije fiksiran prema nekoj stranoj valuti nego se slobodno formira na deviznom tržištu. Dakle fluktuacija tečaja ovisi o ponudi i potražnji deviza na deviznom tržištu, a Hrvatska narodna banka svojim povremenim uključivanjem u rad takvog tržišta nastoji spriječiti velike tečajne razlike odnosno oscilacije čime se nastoji održati stabilnost tečaja. Vrijednost kune prema drugim valutama možemo pratiti na tečajnici Hrvatske narodne banke. Također, temeljna valuta za izradu navedene tečajnice Hrvatske narodne banke je euro. Što se tiče dugoročnih kamatnih stopa, nominalna dugoročna kamatna stopa na državne obveznice ili slične vrijednosnice u praksi ne smije za više od dva postotna poena prijeći odgovarajuću kamatnu stopu u najviše tri zemlje članice s najnižom inflacijom, radi se o istim zemljama koje su navedene i u kriteriju o stabilnosti cijena. Razdoblje razmatranja je godina prije početka preispitivanja stanja u određenoj zemlji članici kandidatkinji za EMU.¹³

Kako bi se održala Ekonomska monetarna unija, osmišljen je pakt o stabilnosti i rastu (Stability and Growth Pact). To je skup pravila koji su osmišljeni da bi se osiguralo da zemlje koje su članice Europske unije vode zdrave javne financije te ispravno koordiniraju svoju fiskalnu politiku i to nakon uvođenja eura. Temeljno načelo jest obveza svih zemlja članica da svoj proračun održe uravnoteženim, te se odnosi na već spomenuti proračunski deficit BDP-a (ne veći od 3%) i na već spomenuti udio državnog duga u BDP-u (ne veći od 60%). Ukoliko zemlja koja je članica, ne uspije održati navedene propise, odgovorna tijela Komisija i Vijeće Europske unije istu upućuju na odgovarajuće mjere za suzbijanje navedenih kriterija. Na temelju Pakta ukoliko zemlja članica nije održala ili postigla stabilnost svojih javnih financija, može biti kažnjena odnosno može biti sankcionirana. Sankcije koje se mogu primijeniti ovise o ocjenama Vijeća, a te ocjene se temelje na procjenama okolnosti u kojima se određena zemlja članica našla. U svakom slučaju Pakt za stabilnost i rast usmjerava fiskalnu politiku u dobrom smjeru. Neka pravila Pakta su tu da isprave prekomjerne proračunske deficite ili opterećenja javnog duga što je naravno svakoj zemlji u općem interesu.

¹³ Mihaljek, D., 2003. "Makroekonomski aspekti pridruživanja Hrvatske Europskoj uniji" [online] u: K. Ott, ur. *Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji: izazovi ekonomske i pravne prilagodbe*. Zagreb: Institut za javne financije : Zaklada Friedrich Ebert, 23-40., preuzeto: 05.11.2021., Dostupno na: <http://www.ijf.hr/Eu/mihaljek.pdf>

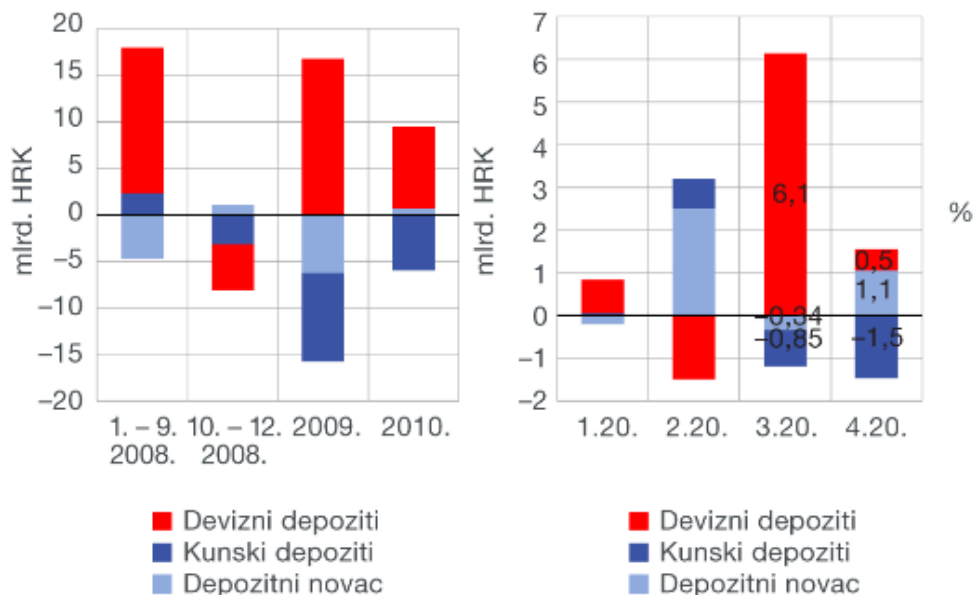
3. POZITIVNI I NEGATIVNI UČINCI UVOĐENJA EURA KAO SLUŽBENE VALUTE, TE PRIMJERI DRŽAVA KOJE SU UVELE VALUTU EURO U SVOJE GOSPODARSTVO

3.1. Uklanjanje valutnog rizika u gospodarstvu

Ulaskom Hrvatske u eurozonu uklanja se valutni rizik hrvatskog gospodarstva. Ponajprije da razjasnimo što je valutni rizik, laički rečeno to je rizik koji nastaje kada je iznos kredita povezan sa stranom valutom, ali se plaćanje istog kredita vrši u domaćoj valuti. U navedenoj situaciji nastaje problem u kretanju između ta dva tečaja. Naime, ukoliko dođe do deprecijacije valute u kojoj se vrši plaćanje, što znači gubitak vrijednosti, automatski dolazi do povećanja troška kredita odnosno anuiteti koje plaćamo su veći za iznos te deprecijacije. Dohodak stanovništva se ne povećava usporedno sa anuitetima što rezultira velikim rizikom povećanja troškova. Jasan primjer navedenog mogli smo vidjeti 2015. godine u slučaju sa valutom švicarskog franka. Upravo tu je došlo do valutnog rizika. Stanovništvo je imalo problema sa plaćanjem svojih kredita jer su kredit podigli u švicarskom franku, dok su isti otplaćivali u hrvatskoj kuni, razlog problema bio je u tome što je kuna izrazito deprecirala u odnosu na švicarski franak. Franak je u svojim najvećim vrijednostima narastao i do 70% u odnosu na početne vrijednosti koje je imao tada kada su građani dizali kredite u kunskim protuvrijednostima. Tako se događalo da su rate koje su na početku kredita iznosile 4.000 kn narasle do 7.000 pa čak i 8.000 kn, dok su glavnice u kunskim iznosima nakon višegodišnje redovne otplate umjesto da se smanje – narasle.¹⁴ Iz istih razloga kako bi se navedena situacija spriječila Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska Narodna Banka smatraju kako je rješavanje valutnog rizika pozitivna promjena. Za Hrvatsku navedeno znači da ulaskom u eurozonu, svi krediti koji su odobreni s valutnom klauzulom eura, postaju valutno nerizični jer će stanovništvo zarađivati u eurima, samim time plaćati i anuitete istog u eurima. Prema zadnjim informacijama ukupni devizni dug u Hrvatskoj iznosi oko 500 milijardi kuna. Od tih kredita oko 90% ih je denominirano u euru. Navedena informacija dovodi do zaključka da u Hrvatskoj, osim države, valutnom riziku izložena su poduzeća i u konačnici cjelokupno

¹⁴Izvor: Službena stranica UDRUGA FRANAK, "SLUČAJ FRANAK", preuzeto: 10.11.2021., Dostupno na: <https://udrugafanak.hr/slucaj-franak-sazetak/>

stanovništvo. To je dokaz kako je važno održati stabilan tečaj između hrvatske kune i eura kako ne bi došlo do enormnih šokova u hrvatskom gospodarstvu. U Hrvatskoj već duže vrijeme postoji velika euroizacija zbog odbojnosti i nepovjerenja prema vlastitoj valuti zbog razdoblja hiperinflacije u Jugoslaviji i na početku 90-tih godina. Narodna banka Jugoslavije je 1972. godine donijela odluku o decentralizaciji financijskog sustava, time su narodne banke postale neovisne u odabiru instrumenata monetarne politike. To se naravno nije dobro odrazilo na vođenje zasebnih monetarnih politika jer je bio prisutan prevelik stupanj neovisnosti kao i nedostatak kontrole što je rezultiralo povećanjem inozemnog duga i pogrešnim alociranjem kredita. To je dovelo do gubitaka na deviznim tržištima i devalvacije. U financijskom sustavu bila je prisutna velika inflacija koja je dovela do pada realnih kamatnih stopa, slabe valute, rastućeg deficita te nelikvidnosti banaka. Stanovništvo više nije imalo povjerenja u nacionalnu valutu te ju je počelo zamjenjivati njemačkom markom ili dolarom. Dakle, moglo bi se reći da poučeni iskustvom iz povijesti stanovništvo u Hrvatskoj kada govori o terminima štednje, vrijednosti stana ili automobila govori u terminima eura, a ne hrvatske kune. Koliko je zaista euro dominantan već u našoj ekonomiji možemo vidjeti u nastavku na grafovima koje je objavila Hrvatska Narodna Banka.

Graf 5: Kretanje depozita u bankama i depozitna euroizacija

(Izvor: Službena stranica HNB-a, Euroizacija u doba krize, preuzeto: 10.11.2021., Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/euroizacija-u-doba-krize>)

Iz grafa koji se nalazi iznad, jasno možemo vidjeti kako su u ožujku i travnju 2020.godine porasli devizni depoziti dok su se kunski depoziti smanjili, na stranicama HNB-a objašnjeno je kako je tu uključen i depozitni novac, odnosno sredstva na tekućim računima i žiroračunima te kako je osobito ojačala sklonost deviza, osobito eura.

Osim već navedenih posljedica euroizacije, euorizacija također ima utjecaj i na bankovni sustav. Većina sredstava koje banke koriste denominirane su u euru pa kako bi se zaštitile od valutnog rizika, prisiljene su većinu kredita izdavati sa valutnom klauzulom. Taj rizik plaćaju građani i poduzeća sa naravno višim kamatama i ostalim troškovima što dovodi do troška zaduživanja domaćeg sektora. Dakle, valutni rizik također utječe i na trošak zaduživanja domaćeg sektora kao i kreditne marže banaka, kamate na inozemnom tržištu i slično. Uklanjanjem valutnog rizika utječe se i na ostale navedene faktore od kojih se sastoji kamata što rezultira smanjenjem svih kamatnih stopa te nižeg troška zaduživanja. Korist koju bi Hrvatska imala usporedno s tim jest to da niži troškovi zaduživanja znače i više investicija, više investicija znači veća zaposlenost, a to sveukupno dovodi do većeg blagostanja u državi. Ne može se osporiti činjenica da je Hrvatska do poprilično velike mjere već euroizirana što će izgledno do uvođenja eura tako i ostati, te nema dvojbe ako se ostvari uklanjanje valutnog rizika te tako i smanje troškovi zaduživanja, da će to hrvatskom gospodarstvu itekako koristiti.

3.2.Smanjenje transakcijskih troškova i kamatnih stopa

Jedna od prednosti euroizacije jest i smanjenje transakcijskih troškova i kamatnih stopa. Smanjenje transakcijskih troškova zamjenom domaće valute stranom valutom je najvidljivija prednost euroizacije.¹⁵ Osim što se smanjuju transakcijski troškovi, u potpunosti se eliminiraju troškovi konverzije nacionalne valute. Građani i poduzeća će uštedjeti na poslovima mijenjanja kao i na naknadama za prekogranična plaćanja u eurima. Stabilna valuta potiče razvoj domaćeg financijskog tržišta te tako doprinosi i stalnom ekonomskom rastu. Osim unutar zemlje, stabilnom inozemnom valutom jača se ekonomska i financijska integracija između zemalja. Razlog tome je što to dovodi do veće usporedivosti

¹⁵ Ljubaj,I., Petrović.S., (2016.) Bilješka o kunskom kreditiranju. Zagreb: Hrvatska narodna banka. HNB Pregledi P-29, preuzeto: 15.11.2021.,Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/p-029>

cijena, a to dovodi do poticanja međunarodne trgovine i turizma. Opet s druge strane, da bi Hrvatska osjetila prednosti eura i sve ovo navedeno što ta valuta sa sobom nosi mora platiti i

određene troškove koji su jednokratne prirode. Kada je riječ o jednokratnim troškovima uvođenja eura, treba napomenuti da će pojedini dijelovi društva, konkretno banke, neki poslovni subjekti i državne institucije, snositi određene jednokratne troškove konverzije koji će se pojaviti neposredno prije i u kratkom razdoblju nakon uvođenja eura.¹⁶ Prvi jednokratni trošak koji će Hrvatska morati snositi jest trošak kod koji će se plaćati pri zamjeni valute, razlog tome je što će Hrvatska prelaskom na euro morati iz optjecaja izbaciti novčanice i kovanice kune a u optjecaj staviti naravno novčanice i kovanice eura. Hrvatska će taj trošak snositi netom prije ili nedugo nakon zamjene valute. Zašto će pojedini dijelovi društva koji su navedeni snositi određene jednokratne troškove, naime svakako će biti potrebna vjerojatno edukacija zaposlenika financijskih institucija, informacijske kampanje kako bi šira javnost bila što više informirana, pojavit će se razno razni troškovi distribucije novčanica, troškovi prilagodbe bankomata te naravno i neizbježno razne prilagodbe informatičkih, računovodstvenih i sličnih sustava. Trošak koji bi Hrvatska morala dati bi trebao biti među najmanjima u odnosu na ostale članice odnosno i dalje bi bez obzira na potrebne troškove ostvarili beneficije ulaskom u eurozonu. Kako smo došli do tog zaključka, vrlo jednostavno, zbog već prethodno spomenutog visokog stupnja euroiziranosti hrvatskog gospodarstva. Osim navedene štednje koja je većinom u valuti euro, također moramo imati na umu kako je Hrvatska turistička zemlja i to je jedan od najvažnijih sektora u našem gospodarstvu. Svake godine ostvarujemo velik priljev gotovine u eurima što dovodi do činjenice da domaći poslodavci već imaju stečeno iskustvo u korištenju eura. Što se tiče informatičkih i računovodstvenih prilagodbi i tu je Hrvatska u prednosti jer je poprilično velik dio financijskog sektora u vlasništvu onih institucija koje se nalaze u eurozoni. Dakle, čak i troškovi koji čekaju Hrvatsku i dalje ne umanjuju dugoročne beneficije koje bi ona ostvarila ulaskom u eurozonu po pitanju smanjenja transakcijskih troškova i smanjenja kamatnih stopa.

¹⁶ Izvor: EURO HR, Koji su glavni troškovi uvođenja eura?, preuzeto: 15.11.2021., Dostupno na: <https://euro.hnb.hr/-/koji-su-glavni-troskovi-uvo-enja-eura->

3.3.Privlačenje domaćih i stranih investicija

Strane izravne investicije su investicije u kojima se sredstva i kapital inozemnih subjekata ulažu u poduzeća zemlje domaćina. Ovisno o načinima investicija razlikuju se inozemna strana ulaganja, portfolio ulaganja i ostala ulaganja. Kriterij po kojem se navedena ulaganja razlikuju su načini na koji se sredstva ulažu, odnosno kupuju li se dionice, razni dužnički papiri ili se pak ustupaju kreditna sredstva. O strukturi ulaganja ovisi uspješnost uloženi sredstava u zemlju domaćina i učinak na ekonomiju zemlje. U poduzeća zemalja domaćina ulažu zemlje ulagači svoja neiskorištena sredstva. Glavni razlozi ulaganja u inozemna poduzeća su ostvarivanje profita i veće stope prinosa na kapital. Prema cilju ulaganja, postoje greenfield izravna ulaganja i brownfield izravna ulaganja. Greenfield izravna ulaganja predstavljaju najpoželjniji oblik inozemnih ulaganja jer stvaraju novi proizvodni kapacitet, a time i nova radna mjesta, omogućuju prijenos tehnologije i znanja, a mogu voditi stvaranju povezanosti sa globalnim tržištem, jer je inozemni ulagač obično neka multinacionalna kompanija. Brownfield izravna ulaganja predstavljaju osnivanje poduzeća u stranoj zemlji, pri čemu je prednost ovakvog inozemnog izravnog ulaganja brz i lagan pristup inozemnom tržištu.¹⁷Ako inozemna izravna ulaganja ulaze u sektore u kojima već postoji konkurencija domaćih poduzeća, moguća je konkurentna borba čije su posljedice smanjivanje zaliha i odgoda investicija te izlazak nekih poduzeća iz sektora. Navedeno može smanjiti ukupne investicije u tom sektoru, pa tako i u cijeloj ekonomiji zemlje u koju se ulaže. Ako inozemna izravna ulaganja ulaze u novi sektor, postoji velika mogućnost da se ukupne investicije u zemlji povećaju. Da bi zemlja mogla razmišljati o privlačenju stranih investicija potrebno je udovoljiti nekim kriterijima koji su osnovni preduvjeti privlačenja stranih investicija: politička stabilnost, stabilnost nacionalne ekonomije, stabilnost valute u zemlji domaćina, infrastrukturna izgrađenost, kredibilitet vladine politike, ukidanje valutnog rizika. Politička stabilnost pretpostavlja dugoročno orijentirani kapital odnosno kapital se nikada ne ulaže u poduzeća koja se nalaze u zemljama opterećenim ratovima, ekonomskim nestabilnostima. U zemlje koje su politički nestabilne većinom se slijeva prljavi kapital koji pretpostavlja brzu i laku zaradu. Stabilnost nacionalne ekonomije označava stabilne kamatne stope, stabilnu fiskalnu i monetarnu politiku, stabilni sustav privređivanja, ograničenu inflaciju. Sve suprotno od navedenog neće privući investicije. Stabilnost valute u zemlji domaćina također privlači

¹⁷ Izvor: dokument HNB-a, inozemna izravna vlasnička ulaganja i premija stranog stanovništva: slučaj Hrvatske, preuzeto: 17.11.2021., Dostupno na: <https://www.hnb.hr/documents/20182/2956831/i-055.pdf/ee2097a7-998f-0862-3268-08abb6cff30d>

strani kapital, posebice ako se radi o zemljama koje imaju istu valutu. Tu možemo govoriti o prednostima uvođenja eura jer će poduzeća iz zemalja koje se nalaze u eurozoni imati jednaku valutu, te će se samim time troškovi investicija biti manji. Infrastrukturna izgrađenost označava otvoreno tržište s razvijenim i izgrađenim institucijama koje mogu provoditi i osigurati slobodnu tržišnu utakmicu. Bitno je da zemlja ima razvijenu pravnu infrastrukturu, izgrađene antikorupcijske zakone, stimulativan zakon o zapošljavanju. Kredibilitet vladine politike iznimno je važan za strane ulagače jer ulagači žele biti sigurni da mogu vjerovati politici koju vlada zemlje domaćina provodi. Ukidanje valutnog rizika povezanog s tečajem kune prema euru je jedna od najvažnijih prednosti pristupanja eurozoni. Inozemni investitori bi se zbog navedenog mogli odlučiti na ulaganje u zemlju domaćina s obzirom da se više ne moraju bojati gubitka vrijednosti svoje imovine zbog tečajnih razlika. Što se tiče domaćih ulaganja, prednost ulaska u eurozonu, očitava se u pojeftinjenju financiranja jer će rizik države biti povoljnije ocijenjen. Također kamatne stope u zemlji koja je ušla u eurozonu približit će se kamatnim stopama zemalja koje već jesu u eurozoni, pa će kamatne stope na kredite i za građane i za poduzeća biti niže.

3.4. Porast razine cijena zbog konverzije

Brojna istraživanja koja su se bavila učincima konverzije nacionalnih valuta u euro na rast potrošačkih cijena došla su do zaključka da je rast cijena bio privremen i dosta blag. Samim time ne očekuje se da će Hrvatska biti iznimka, odnosno ne očekuje se da će u Hrvatskoj doći do značajnijeg porasta potrošačkih cijena. Ista istraživanja su pokazala da se povećanje cijena može malo znatnije osjetiti u uslužnim djelatnostima poput restorana i kafića.

Postoji nekoliko važnih činitelja koji objašnjavaju zašto konverzija nacionalne valute u valutu euro može potaknuti rast cijena. Tako se kao jedan od razloga ističe prelijevanje troškova konverzije. Troškovi konverzije obuhvaćaju primjerice troškove promjene cjenika (tzv. menu costs) i troškove informatičkih usluga, na potrošače. Nadalje, poznato je da se znatan dio cijena formira u privlačnom zapisu, što podrazumijeva zaokruživanje cijena, kako bi plaćanje bilo praktično, ili formiranje cijena tako da završavaju znamenkom 9 (tzv. psihološke cijene), što na potrošače djeluje tako da podcjenjuju trošak kupnje proizvoda. Navedeno znači da se cijene proizvoda ili usluga nakon konverzije u euro mogu zaokružiti na više, a ne na točan iznos. Osim toga poduzeća smatraju kako potrošači neće primijetiti blago povećanje cijena, pa samim time smatraju da je u redu zaokružiti cijenu u eurima na više. Isto tako smatraju

kako potrošači neće sa sobom u kupovinu nositi kalkulator i u lipu preračunavati cijene prema dogovorenom tečaju konverzije.

3.5.Gubitak samostalne monetarne tečajne politike

Kao najveća kritika zamjene nacionalne valute zajedničkom valutom euro navodi se gubitak suvereniteta monetarne politike. Samostalna monetarna politika uključuje Hrvatsku narodnu banku koja korištenjem instrumenata monetarne politike uvelike utječe na gospodarska zbivanja u zemlji. U trenutku kada Hrvatska postane članicom eurozone zajedničku monetarnu politiku kreirat će Europska središnja banka za sve zemlje članice europodručja. Mana zajedničke monetarne politike svih zemalja europodručja je u tome što ne odgovara korištenje određenih instrumenata monetarne politike svakoj zemlji u datom trenutku. Naime, provođenje određenih mjera monetarne politike za jednu zemlju može pridonositi gospodarskom rastu, dok za drugu može imati ograničavajuće efekte.

Jednom kada Hrvatska uđe u monetarnu uniju središnja banka više ne može slobodno vršiti prilagodbe kamatnih stopa ili valutnog tečaja. Prema nekim ekonomistima navedeni su glavni instrumenti pomoću kojih monetarna vlast može potaknuti ekonomski rast te povećati konkurentnost domaćih poduzeća. Kretanje kamatnih stopa za domaća poduzeća je od velike važnosti jer one određuju cijenu po kojoj će se poduzeća zaduživati na financijskom tržištu. Imajući na umu sve navedeno, nakon što Hrvatska uđe u monetarnu uniju i prihvati zajedničku monetarnu politiku, jedini način na koji se može utjecati na ekonomske tokove u Hrvatskoj je kvalitetno vođenje fiskalne politike.

3.6.Slovenija

Vijeće Europske unije 11. srpnja 2006, godine odobrilo je slovenski zahtjev za pristupanje europodručju 2007. godine. Već 1.siječnja 2007. godine euro je postao zakonsko sredstvo plaćanja u Sloveniji. Do tada u Sloveniji zakonsko sredstvo plaćanja bio je slovenski tolar čija je kratica bila SIT. Devizni tečaj koji je bio utvrđen bio je tečaj od 1EUR=239,640 SIT. U skladu s tim, euro novčanice i euro kovanice do tog su datuma trebale biti dostupne posvuda u Sloveniji. Kako bi se ispunio taj uvjet, banke su od 25. rujna 2006. primile 250 milijuna euro kovanica u vrijednosti od 84 milijuna EUR i od 29. studenoga 2006. 41,5 milijuna euro novčanica u vrijednosti od 772 milijuna EUR. Trgovine na malo i poduzeća također su u postupku pred opskrbe bili opskrbljeni dijelom te gotovine. Osim toga, središnja banka Slovenije počela je 1. prosinca 2006. preko poslovnih banaka prodavati komplete za upoznavanje euro kovanica osobama koje profesionalno rukuju gotovinom, a prodaja tih kompleta javnosti započela je 15. prosinca 2006.¹⁸ Prelazak Slovenije na euro gotovinu protekao je brzo i bez poteškoća, a vrijednost euro novčanica u optjecaju je bila veća od vrijednosti novčanica slovenskog tolara. Uvođenje eura kao zakonsko sredstvo plaćanja u Sloveniji imalo je brojne učinke na građane i ekonomiju države, kako pozitivne tako i negativne, no važno je napomenuti kako ipak više pozitivnih nego negativnih. Prema podacima državnog statističkog zavoda, u tom trenutku životni troškovi su bili povećani za čak 20,2%, ali su paralelno i znatnije rastle prosječne plaće. Slovenija je u euro ušla 1. siječnja 2007. godine. Prema podacima slovenskog statističkog ureda, neposredno prije ulaska tijekom 2006. godine, prosječna bruto plaća bila je, preračunato iz nacionalne valute, 1.213 eura (neto 773 eura). Tijekom 2007., godine ulaska u eurozonu, narasla je na 1.285 eura (neto 835 eura) da bi do 2020. stigla na 1.856 eura (neto 1.209 eura). Od 2007. do 2020. prosječna neto plaća u Sloveniji je narasla za 374 eura.

¹⁸ Izvor: EUROPSKA SREDIŠNJA BANKA, Slovenija (od 1.siječnja 2007.)- Faze prelaska na eurogotovinu preuzeto: 17.11.2021., Dostupno na; <https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/slovenia/html/index.hr.html>

	Bruto plaća (v EUR)	Neto plaća (v EUR)		Bruto plaća (v EUR)	Neto plaća (v EUR)
1991	70,20	43,07	2006	1.212,80	773,42
1992	213,00	128,58	2007	1.284,79	834,50
1993	314,77	195,40	2008	1.391,43	899,80
1994	394,83	250,75	2009	1.438,96	930,00
1995	467,35	297,44	2010	1.494,88	966,62
1996	538,83	341,47	2011	1.524,65	987,39
1997	601,95	380,57	2012	1.525,47	991,44
1998	659,61	416,95	2013	1.523,18	997,01
1999	722,94	456,01	2014	1.540,25	1.005,41
2000	799,82	503,63	2015	1.555,89	1.013,23
2001	895,35	562,74	2016	1.584,66	1.030,16
2002	982,46	617,37	2017	1.626,95	1.062,00
2003	1.056,58	663,80	2018	1.681,55	1.092,74
2004	1.116,55	701,90	2019	1.753,84	1.133,50
2005	1.157,07	735,73	2020	1.856,20	1.208,65

Vir-podatkov: SURS, Podatkovna baza SiStat, tabela:
<https://pxweb.stat.si/443/SiStatData/sq/3731>,
<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/si/Data/-/2640001S.px/>

Slika 1- Prosječna bruto plaća u Sloveniji

(Izvor: statistički ured Republike Slovenije, preuzeto: 25.11.2021., Dostupno na: <https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/11463/Slovenija-30-let.pdf>)

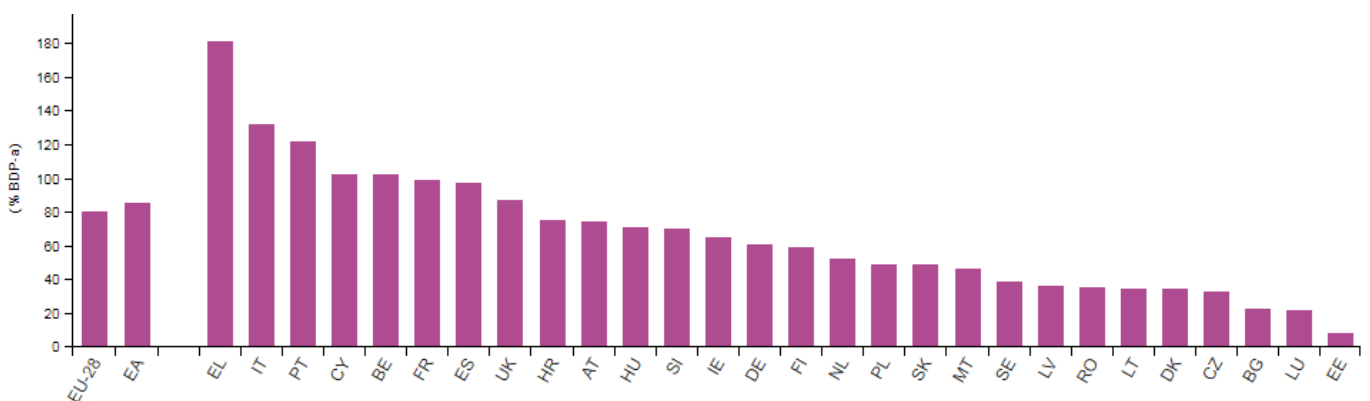
Prema zadnjim podacima statističkog ureda Republike Slovenije iz rujna 2021. godine, prosječna bruto plaća iznosi 1.873eura (neto 1.211 eura).

Osim toga, natprosječno su porasle i cijene usluga. Prema statističkim podacima cijena šalice kave u kafiću je poskupjela za 48%, a pivo i frizerske usluge za 42%. Osim navedenog rasle su i cijene nekretnina i usluga, dok je ipak dosta artikala pojeftinilo a između ostalog i hrana. Za Sloveniju je uvođenje eura znatno pomoglo kod internacionalizacije gospodarstva, razlog tome je što su se olakšale financijske transakcije sa većinom država u koje izvoze slovenska poduzeća. Osim toga, znatan utjecaj euro je imao i na bonitet Slovenije pa isto tako i njezinih poduzeća i financijskih institucija. Kreditni rejting podignut je na razinu koji je omogućavao veoma niske kamatne stope. Potrebno je napomenuti kako su cijene rasle u prvim godinama primjene eura, ali paralelno su se pojavile i prednosti posljedica uvođenja eura, nestali su troškovi konverzija valuta i valutnog rizika, povezivanje s drugim financijskim tržištima, već spomenuti rast plaća te BDP po glavi stanovnika. Što to znači sa stajališta jednog poduzetnika u takvoj državi, koja je točno njegova prednost i boljitak. Objasniti ćemo na sljedećem primjeru. Poduzetnik koji ima proizvodno poduzeće u državi Sloveniji koji posluje sa recimo Švedskom ili Norveškom koje imaju svoju nacionalnu valutu tu će se vidjeti prednost i razlika uvođenja eura. Oni će morati mijenjati valutu, brinuti se o potencijalnim tečajnim razlikama, brinuti se hoće li na njima izgubiti dok za jednog poduzetnika u Sloveniji to više nije potrebno. Za Sloveniju euro je definitivno donio puno više prednosti nego nedostataka. Još jedan nedostatak za Sloveniju je što si u vrijeme ekonomske krize nije

mogla devalvacijom vlastite valute poboljšavati platnu bilancu kao što su to učinile zemlje koje imaju nacionalnu valutu. Ukoliko promatramo države članice koje su ušle u eurozonu, nije se još dogodilo da cijene nisu porasle nakon konverzije, razlika je samo u tome jesu li rasle mnogo ili malo te koliko i kakve prednosti su se dogodile i realizirale usporedno sa time.

3.7.Grčka

Grčka valuta dragma je 2002. godine zamijenjena je eurom. Grčka je zemlja koja je vjerovala da će uvođenje eura također biti dobar korak za njihovu zemlju, da će se brže razvijati, da će kamatne stope također biti niže, da će inflacija također biti niža, da će se puno bolje razvijati gospodarstvo i samim time i povećati BDP. Međutim, to nažalost nije ispalo baš tako. Razlog tome je što je Grčka ionako bila prezadužena zemlja kako veličinom vanjskog duga, tako i unutarnjeg duga zemlje, dok je financijska kriza 2008. godine još potpomogla problemima. Unatoč euru javni dug je bio sve veći, danas je Grčka dužna preko 400 milijardi eura, a njen javni dug popeo se na čak preko 180% (točnije 181,1%) BDP-a prema zadnjoj statistici koju je objavio Eurostat. Osim toga, Grčka ima i problem sa velikom nezaposlenosti mladih ljudi pa je i velika emigracija radnika prema europskim zemljama doprinijela većim nedostatcima nego prednostima uvođenja eura kao službene valute.

Graf 6: BDP Grčke

(Izvor: eurostat, Statistics Explained, Statistika državnih financija, preuzeto:

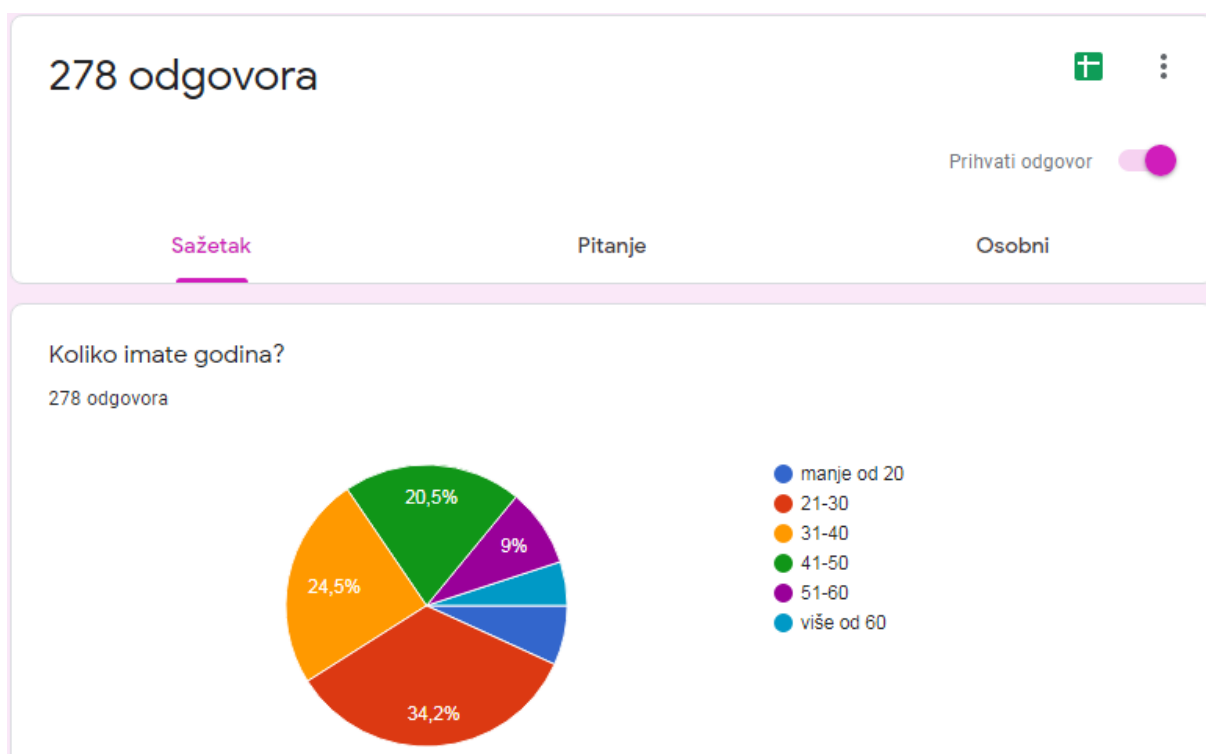
25.11.2021., Dostupno na: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Statistika_dr%C5%BEavnih_financija&oldid=486921)

[explained/index.php?title=Archive:Statistika_dr%C5%BEavnih_financija&oldid=486921](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Statistika_dr%C5%BEavnih_financija&oldid=486921))

Ono što je Europska unija učinila da se pomogne Grčkoj u problemima jest bilo prolongiranje kredita, smanjenje kamata, ali u suštini prepuštena je sama sebi. Grčka je u jednom trenutku imala plan i napustiti eurozonu i vratiti drahmu kao svoju nacionalnu valutu. Taj plan je propao jer je Grčka očekivala pomoć od Europske unije, te je u međuvremenu bilo prekasno za vraćanje drahme kao službene valute.

4. ANALIZA MIŠLJENJA GRAĐANA RH O UVOĐENJU NOVE SLUŽBENE VALUTE EURO U MONETARNI SUSTAV

Za potrebe ovog rada kreirana je anonimna anketa. Vrlo interesantno jest da je u roku od nekoliko sati istu ispunilo 278 ispitanika. Anketa je podijeljena na Facebook platformi te se velikom brzinom odazvao velik broj ispitanika što govori o činjenici koliko je u RH uvođenje eura trenutno interesantna tema i upućuje da građani žele izraziti svoje mišljenje i stav o istom. Ispitanici su podijeljeni prema dobnim skupinama koje su sljedeće; manje od 20 godina, 21-30, 31-40, 41-50, 51-60, te više od 60 godina.

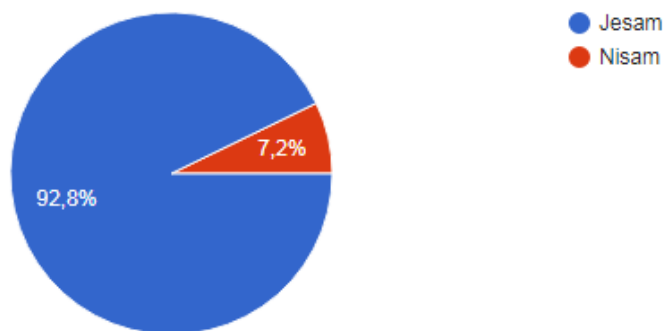
Slika 2- prvi rezultati ispitanika

(Izvor: prikaz autora, datum 05.01.2022.)

Rezultati pokazuju kako je anketi pristupilo 34,2% ispitanika u dobi od 21-30 godina, 24,5% ispitanika u dobi od 31-40 godina, 20,5% ispitanika u dobi od 41-50 godina, 9% ispitanika u dobi od 51-60 godina, 5% ispitanika u dobi većoj od 60 godina, 6,8% ispitanika u dobi manjoj od 20 godina. Sljedeće pitanje bilo je jesu li uopće ispitanici upoznati sa uvođenjem eura u RH odnosno, znaju li uopće da Hrvatska ulazi u eurozonu. Rezultati su naravno očekivani, 92,8% ispitanika upoznato je sa uvođenjem eura u RH dok tek mali dio od 7,2% kaže kako nije upoznato sa temom uvođenja eura u RH.

Jeste li upoznati sa temom uvođenja eura u RH?

278 odgovora

Slika 3- rezultati drugog anketnog pitanja

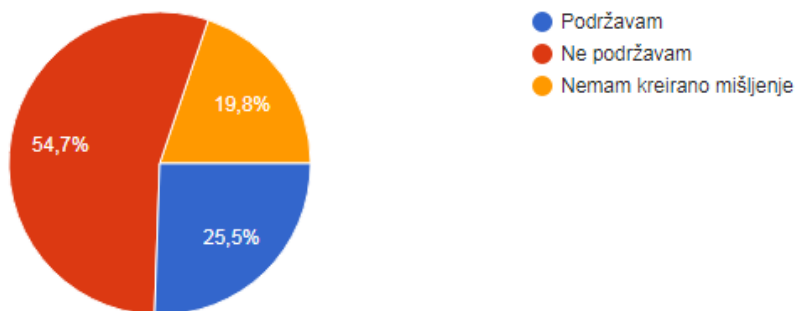
(Izvor: prikaz autora, datum 05.01.2022.)

Kao što je već rečeno, rezultati nisu iznenađujući jer se Hrvatska u potpunosti priprema za ulazak u eurozonu 2023. godine o čemu imamo prilike svakodnevno slušati putem raznih medija te javno možemo ispratiti svaki korak ka tome koji poduzima vlada RH. Na službenoj stranici HNB-a stoji kako je 10.rujna 2021. godine potpisan i ugovor između RH, država članica europodručja i Europske komisije. Sporazumom se uređuju pitanja vezana uz pripreme aktivnosti za uvođenje eura, što uključuje i izradu određene količine testnih euro kovanica. Memorandum o razumijevanju potpisali su izvršni potpredsjednik Europske komisije Valdis Dombrovskis, povjerenik za gospodarstvo Paolo Gentiloni, predsjednik Euroskupine Paschal Donohoe i guverner Hrvatske narodne banke

Boris Vujčić.¹⁹ Navedeno govori koliko je Hrvatska blizu odnosno na samom pragu eurozone te svaki građanin ima javno dostupne informacije o istom.

Podržavate ili ne podržavate uvođenje eura u RH?

278 odgovora

Slika 4-rezultati trećeg anketnog pitanja

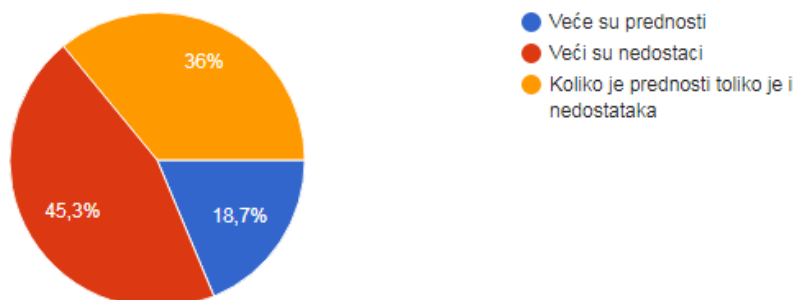
(Izvor: prikaz autora, datum 05.01.2022.)

Čak 54,7 % ispitanika ne podržava uvođenja eura i zauzima skeptičan stav za ulazak u eurozonu. 19,8% nema kreirano mišljenje, dok tek 25,5% ispitanika podržava ulazak u eurozonu. Rezultati su poprilično iznenađujući ako uzmemo u obzir da je Hrvatska poprilično euroizirana zemlja što je već navedeno i objašnjeno u cjelini 4. Zanimljivo je što najčešće veliko nepovjerenje u valutu euro imaju upravo oni koji i sami imaju štednju u eurima. Bez obzira što imamo primjere zemalja srednjoistočne Europe; Slovenija, Slovačka i baltičke zemlje u kojima je rast cijene bio vrlo malen, a plaće su porasle puno više. Osim navedenog, podigla se razina stranih investicija ulaskom u eurozonu i kada sve sumiramo imale su više koristi nego nedostataka i upravo su one danas najrazvijenije zemlje srednjoistočne Europe, njihovo gospodarstvo najviše je raslo baš od trenutka uvođenja eura, no izgleda kako unatoč takvim primjerima i dalje je kod građana RH poprilično prisutno nepovjerenje i strah od scenarija kakav je doživjela Grčka.

¹⁹ Izvor: EURO HR, UVOĐENJE EURA U RH, PRIOPĆENJE- Potpisan Memorandum o razumijevanju o početku proizvodnje eurokovanica, preuzeto 8.12.2021., Dostupno na: <https://euro.hnb.hr/-/potpisan-memorandum-o-razumijevanju-o-pocetku-proizvodnje-eurokovanica-i-o-pripremim-aktivnostima-prije-pocetka-proizvodnje>

Smatrate li da su prednosti uvođenja eura veće od nedostataka?

278 odgovora

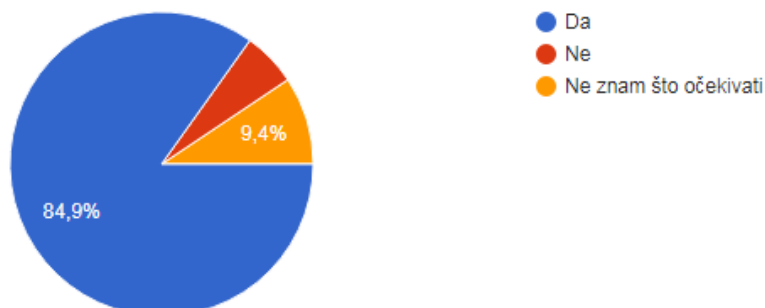
Slika 5-rezultati četvrtog anketnog pitanja

(Izvor: prikaz autora, datum 05.01.2022.)

Sljedeće pitanje koje je bilo postavljeno ispitanicima bilo je smatraju li da su prednosti eura veće od nedostataka, 45,3% smatra da su veći nedostaci nego prednosti, 36% smatra koliko je prednosti toliko je i nedostataka, dok tek 18,7% smatra da su ipak od uvođenja eura veće prednosti nego nedostaci. Ovim pitanjem mogli bi se nadovezati na rezultate prethodnog pitanja zašto ljudi zauzimaju odbojan stav za ulazak u eurozonu.

Mislite li da će uvođenje eura dovesti do povećanja cijena?

278 odgovora

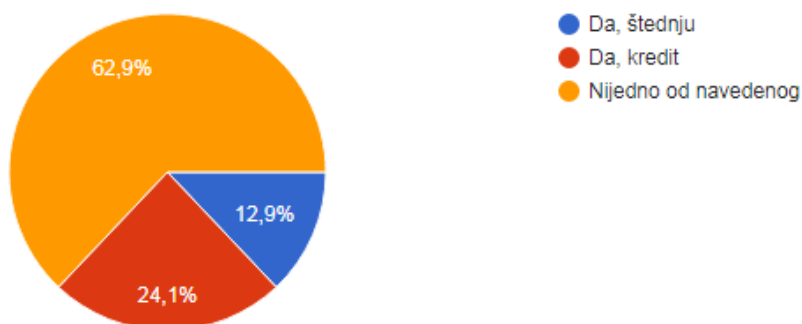
Slika 6-rezultati petog anketnog pitanja

(Izvor: prikaz autora, datum 05.01.2022.)

84,9% ispitanika smatra kako će uvođenje eura dovesti do povećanja cijena, 9,4% ispitanika izjasnilo se kako ne znaju što očekivati, dok veoma malen broj ispitanika smatra kako uvođenje eura neće dovesti do povećanja cijena. Najtočnije od svega jest da uvođenje eura dovodi, kako se u praksi dosad pokazalo, uvijek do povećanja cijena. Razlika je samo u tome rastu li cijene malo ili puno i što raste paralelno i koliko sa cijenama. Ako cijene rastu, a standard građana odnosno njihovi prihodi i prosječne plaće miruju ili idu silaznom putanjom naravno da ćemo se naći u problemu, no ako cijene rastu malo, ali više rastu plaće i druge beneficije onda to poprima jednu drukčiju dimenziju.

Da li i sami imate štednju ili kredit već sada u eurima?

278 odgovora

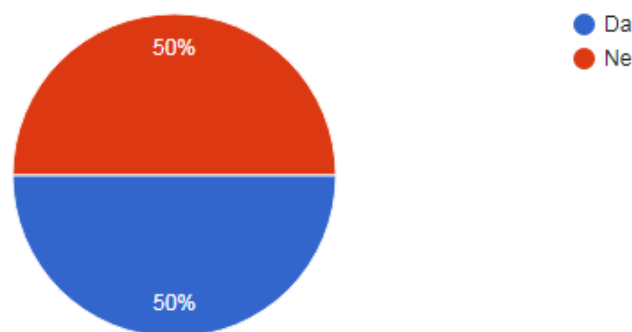
Slika 7-rezultati šestog anketnog pitanja

(Izvor: prikaz autora, datum 05.01.2022.)

62,9% ispitanika kaže kako nema zasad štednju ili kredit u eurima, dok 24,1% se izjasnilo kako već posjeduje kredit u eurima, a 12,9% ispitanika štednju u eurima. Već je spomenuto kako u Hrvatskoj već duže vrijeme postoji velika euroizacija zbog odbojnosti i nepovjerenja prema vlastitoj valuti, banke i država posuđivale su i zaduživale su se prvo u marki, a zatim u euru, cijene stanova izražene su u eurima, cijene automobila izražene su u eurima, turizam RH također je najviše euroiziran. Kada pogledamo širu sliku, zapravo nas i euroizirana ekonomija gura u ulazak u eurozonu. Ipak prema rezultatima ankete, više je onih koji nemaju nijedno od navedenog u eurima, ali moramo uzeti u obzir da ipak postoji dio stanovništva koji prihvaćaju euroizaciju i sami su pronašli sigurnost u baš ovoj valuti.

Da li mislite da bi uvođenje eura pomoglo poduzećima zbog uvoza/izvoza?

278 odgovora

Slika 8-rezultati sedmog anketnog pitanja

(Izvor: prikaz autora, datum 05.01.2022.)

Na pitanje misle li da bi uvođenje eura pomoglo poduzećima zbog uvoza/izvoza imamo ravnomjernu podjelu, 50% ispitanika smatra da bi pomoglo, dok drugih 50% smatra kako uvođenje eura ne bi pomoglo poduzećima kod uvoza/izvoza. Poduzetnici RH ipak su se izjasnili kako bi im uvođenje eura pomoglo kod uvoza/izvoza i to čak štoviše, uveli bi ga što prije. Ono od čega oni najviše profitiraju u tom slučaju je od valutnog rizika te ostalih popratnih troškova koje on nosi a koji se odnose na zaštitu od valutnog rizika, također profitiraju i već od navedenih nižih kamatnih stopa te nestanak troškova konverzije kada mijenjaju kunu za euro ili obrnuto. Osim navedenog, još ima jedan benefit, a to su niže naknade za prekogranična plaćanja u eurima. Sve je to od velike pomoći za lakše, jeftinije i bolje poslovanje poduzeća RH, a posebno onih koja su uključena u međunarodnu razmjenu.

5.ZAKLJUČAK

Euroizacija predstavlja zamjenu službene valute neke države valutom euro. Hrvatska je zemlja koja snažno naginje uvođenju eura kao službene valute zbog velike euroiziranosti zemlje. Kao i kod svake promjene u gospodarstvu euroizacija ima svoje prednosti i nedostatke.

Za zemlju koja uvodi euro iznimno je važno popisati sve prednosti i nedostatke kako bi mogla znati što očekivati nakon što se uvede nova službena valuta. Prednosti uvođenja eura kao službene valute je svakako ukidanje valutnog rizika, smanjenje transakcijskih troškova i kamatnih stopa, te privlačenje stranih i domaćih investicija. Nedostatci euroizacije su gubitak samostalne monetarne politike, te porast razine cijena. U svijetu postoje primjeri zemalja kod kojih su prednosti euroizacije bile veće, dok naravno postoje i primjeri kod kojih su nedostatci nadjačali prednosti i samim time upozorili zemlje koje žele ući u eurozonu na moguće neželjene posljedice po gospodarstvo.

U Republici Hrvatskoj i dalje postoje podijeljena mišljenja o uvođenju eura kao službene valute. Dok jedni smatraju kako će cijene letjeti u nebo, a plaće neće slijediti taj rast cijena, drugi su veliki zagovornici uvođenja eura jer smatraju kako će to olakšati privlačenje investicija u zemlju.

Kako bilo slijedi razdoblje konačne prilagodbe i zadovoljavanja kriterija za uvođenje eura, te se nadamo kako će prednosti euroizacije u RH biti veće od nedostataka.

POPIS LITERATURE

1. DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU REPUBLIKE HRVATSKE, priopćenje, izvješće o proceduri prekomjernoga proračunskog manjka i razini duga opće države, REPUBLIKA HRVATSKA, TRAVANJ 2021., dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2021/12-01-02_01_2021.htm
[29. listopad 2021.]
2. Europska unija: Institucije, pravo, proračun, Euro dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/history-and-purpose_hr
[14. listopad 2021.]
3. Europska unija: Institucije, pravo, proračun, Euro, Povijest i svrha eura, dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/history-and-purpose_hr
[14. listopad 2021.]
4. EUROPEAN CENTRAL BANK, EUROSISTEM, dostupno na: https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.pr200710_1~88c0f764e7.en.html [15. listopad 2021.]
5. EUROPSKA SREDIŠNJA BANKA, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/slovenia/html/index.hr.html>
[17. studeni 2021.]
6. EURO HR, UVOĐENJE EURA U REPUBLICI HRVATSKOJ, dostupno na: <https://euro.hnb.hr/-/koji-su-glavni-troskovi-uvo-enja-eura->
[15. studeni 2021.]
7. eurostat, Statistics Explained, Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Statistika_dr%C5%BEavnih_financija&oldid=48692
[1](#)
[25. studeni 2021.]

8. HNB, prijevod priopćenja o ulasku Hrvatske u ERM II, dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/communique-on-croatia>
[20.listopad 2021.]
9. HNB, inozemna izravna vlasnička ulaganja i premija stranog stanovništva: slučaj Hrvatske, Dostupno na: <https://www.hnb.hr/documents/20182/2956831/i-055.pdf/ee2097a7-998f-0862-3268-08abb6cff30d>
[17. studeni 2021.]
10. HNB, javnost rada, dostupno na; <https://www.hnb.hr/-/sto-je-inflacija>
[20. listopad 2021.]
11. Institut za javne financije, dostupno na; <https://www.ijf.hr/hr/korisne-informacije/pojmovnik-javnih-financija/15/europska-unija-ekonomska-politika/40/kriteriji-konvergencije/103/>
[29.listopad 2021.]
12. Ljubaj,I., Petrović.S., (2016.) Bilješka o kunskom kreditiranju. Zagreb: Hrvatska narodna banka. HNB Pregledi P-29, dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/p-029>
[15.studeni 2021.]
13. Marina Kesner-Škreb, izvor: *Financijska teorija i praksa*, 2006, 30 (4), 407-408, dostupno na: <http://www.ijf.hr/pojmovnik/kriteriji.htm> [1. studeni 2021.]
14. Mihaljek, D., 2003. "Makroekonomski aspekti pridruživanja Hrvatske Europskoj uniji" [online] u: K. Ott, ur. *Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji: izazovi ekonomske i pravne prilagodbe*. Zagreb: Institut za javne financije : Zaklada Friedrich Ebert, 23-40, dostupno na: <http://www.ijf.hr/Eu/mihaljek.pdf>
[20. listopad 2021.]
15. Mishkin, S., F.(2010.) "Ekonomija novca, bankarstva i financijskih tržišta", Mate d.o.o., Zagreb, str.50 [14. listopad 2021.]

16. Statistični ured Republike Slovenije, Dostupno na;
<https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/11463/Slovenija-30-let.pdf>
[25. studeni 2021.]
17. UDRUGA FRANAK, „SLUČAJ FRANAK“, dostupno na: <https://udrugafanak.hr/slucaj-franak-sazetak/>
[10. studeni 2021.]
18. Vlada Republike Hrvatske, Dostupno na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/hrvatska-se-brzo-vratila-na-put-gospodarskog-oporavka-s-optimizmom-gledamo-na-rast-bdp-a-u-2021-godini/32978>
[1. studeni 2021.]

POPIS GRAFIKONA

Graf 1: Mjesečni i godišnji indeksi potrošačkih cijena

Graf 2: Proračunski manjak/višak

Graf 3: Konsolidirani dug opće države

Graf 4: Realno kretanje BDP-a u % 2. kvartal 2021./2. kvartal 2020.

Graf 5 : Kretanje depozita u bankama i depozitna euroizacija

Graf 6: BDP Grčke

POPIS SLIKA

Slika 1- Prosječna bruto plaća u Sloveniji	21
Slika 2- prvi rezultati ispitanika	23
Slika 3- rezultati drugog anketnog pitanja	24
Slika 4-rezultati trećeg anketnog pitanja	25
Slika 5-rezultati četvrtog anketnog pitanja	26
Slika 6-rezultati petog anketnog pitanja	26
Slika 7-rezultati šestog anketnog pitanja	27
Slika 8-rezultati sedmog anketnog pitanja	28

